

Załącznik do Uchwały
Nr /...../24
Rady Miasta Tychy
z dnia2024 r.

**PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY
DOMOWEJ
ORAZ OCHRONY
OSÓB DOZNAJĄCYCH
PRZEMOCY
DOMOWEJ
NA LATA 2024-2027**

Spis treści

Wstęp.....	2
I. Charakterystyka zjawiska przemocy domowej.....	3
II. Problem przemocy domowej w Tychach.....	10
III. Procedura „Niebieskie Karty”	18
IV. Zasoby miasta Tychy do działań profilaktycznych i naprawczych.....	19
V. Cele Programu.....	33
VI. Adresaci Programu.....	33
VII Realizatorzy Programu.....	33
VIII. Obszary, kierunki i działania Programu.....	35
1. zwiększenie świadomości społecznej na temat przemocy domowej i sposobów jej przeciwdziałania oraz wzmocnienie postaw antyprzemocowych.....	35
2. zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą domową.....	36
3. zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.	39
4. rozwój kompetencji przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.....	42
IX. Monitoring i sprawozdawczość	43
X. Finansowanie Programu.....	43
XI. Informacja o tworzeniu Programu	43

Wstęp

Dnia 22 czerwca 2023 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz.535). Do najważniejszych zmian, które wprowadza ustawa należą:

- zmiana terminologii, w tym dotychczasowej nazwy ustawy „o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie” na „o przeciwdziałaniu przemocy domowej”. Konsekwencją zmiany nazwy ustawy jest rozszerzenie kręgu osób, na które będą oddziaływać przepisy zmienionej ustawy, w tym między innymi o byłego małżonka, byłego partnera lub innej osoby pozostającej obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- rozszerzenie dotychczasowych form przemocy domowej tj. przemocy fizycznej, psychicznej i wykorzystywania seksualnego, o dwie kolejne formy tj. przemoc ekonomiczną i cyberprzemoc,
- uregulowanie kwestii dotyczących dzieci będących świadkami przemocy domowej, które będą traktowane jako osoby doznające przemocy domowej;
- utworzenie w gminach grup diagnostyczno-pomocowych, składających się z pracownika socjalnego i policjanta, którzy będą pracować odpowiednio z osobą doznającą przemocy domowej i z osobą tę przemoc stosującą,
- poprawa funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy zarówno na szczeblu centralnym oraz na szczeblu jednostek samorządu terytorialnego m.in. poprzez: zwiększenie reprezentacji różnych środowisk w składzie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej, a także wyraźne rozdzielenie zadań grup diagnostyczno-pomocowych od zadań Zespołu Interdyscyplinarnego. Zespołom działającym w samorządach gminnych zostały przypisane tylko i wyłącznie zadania o charakterze strategicznym i systemowym, pozostawiając pomoc i wsparcie w indywidualnych przypadkach grupom diagnostyczno-pomocowym,
- wprowadzenie do przepisów ustawy programów psychologiczno-terapeutycznych, dzięki którym, obok uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych, osoba stosująca przemoc może powrócić do prawidłowych relacji w środowisku domowym,
- wprowadzenie zmian do ustawy o broni i amunicji. Regulacji, dzięki którym osoba stosująca przemoc, która posiada broń palną, zostanie jej pozbawiona w przypadku wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”,
- wprowadzenie przepisów dotyczących osób stosujących przemoc domową, które uporczywie uchylają się od podejmowania działań mających na celu zmianę postępowania – w szczególności przez brak współpracy z grupą diagnostyczno-pomocową. W takich przypadkach zespół interdyscyplinarny będzie składał zawiadomienie o popełnieniu wykroczenia, o którym mowa w art. 66c Kodeksu wykroczeń.

Ustawa o Przeciwdziałaniu Przemocy Domowej określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy domowej i osób stosujących przemoc domową oraz precyzuje zadania na poszczególnych szczeblach samorządu terytorialnego.

Zgodnie z ustawą:

- **do zadań własnych gminy należy w szczególności** tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:
 - opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
 - prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
 - zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
 - tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

- **do zadań własnych powiatu należy w szczególności:**
 - opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej,
 - opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową
 - zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia,
 - zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Realizacja Programu, w szczególności w obszarach profilaktyki, ochrony i wsparcia osób doznających przemocy domowej oraz oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową, jest ukierunkowana na ograniczenie zjawiska przemocy domowej wśród mieszkańców Tychów i zwiększenia skuteczności podejmowanych działań przez podmioty działające w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

II. Charakterystyka zjawiska przemocy domowej

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej w art 2 ust 1 definiuje przemoc domową jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,

- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Doznający przemocy domowej, zgodnie z ustawą, to osoby, które z uwagi na pokrewieństwo lub powinowactwo albo z uwagi na rodzaj relacji, znajdują się w kręgu osób doznających przemocy. Nie istotny przy tym jest fakt, czy osoba doznająca przemocy domowej zamieszkuje wspólnie z osobą stosującą przemoc oraz czy nadal pozostają w związku.

Krąg o którym mowa stanowić mogą:

- a) małżonek, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępni (np. rodzice, dziadkowie, pradziadkowie), zstępni (np. dzieci, wnuki, prawnuki), rodzeństwo i ich małżonkowie,
- b) wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- c) rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
- d) osoba pozostająca w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- e) osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- f) osoba wspólnie zamieszkująca i gospodarująca oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- g) osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- h) małoletni.

Ponadto ustawa doprecyzowuje, iż osobą stosującą przemoc domową jest osoba **pełnoletnia**, która dopuszcza się przemocy domowej. Definiuje też osobę **świadka przemocy domowej**. Jest nią osoba, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej. Jednocześnie wprowadza zasadę, że małoletni będący świadkami przemocy z mocy prawa są uznani za osoby doznające przemocy domowej.

Przemoc¹ charakteryzuje się tym, że:

- **jest intencjonalna** – stanowi celowe, zamierzone działanie, ukierunkowane na drugiego człowieka. Ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie drugiej osoby,
- **siły są nierównoważne** – osoba stosująca przemoc domową ma przewagę nad osobą pokrzywdzoną: jest silniejsza fizycznie, psychicznie, lub ma przewagę ekonomiczną Tym przemoc różni się od konfliktu i agresji. Wykorzystanie siły i władzy a tym samym przewagi w relacji w sposób, który jest krzywdzący dla innych osób jest elementem najbardziej znaczącym w przemocy domowej;

¹ Na podstawie danych zawartych w Informatorze Tyskim Przemoc - umtychy.pl/arttykul/7074/tyski-informator-przemoc – dostęp w dniu 13.10.2023

- **przewaga sił jest używana do naruszania praw i dóbr** – osoba stosująca przemoc domową wykorzystuje istniejącą lub stworzoną przez okoliczności asymetrię sił i władzy i narusza podstawowe prawa i dobra człowieka, np. prawo do godności, szacunku czy nietykalności cielesnej;

- **powoduje cierpienie, ból i krzywdy moralne** – osoba stosująca przemoc domową naraża życie i zdrowie innej osoby na poważne szkody. U osoby doznającej przemocy domowej pojawia się bezradność i poczucie zależności.

Najczęściej występujące formy przemocy to:

- **przemoc fizyczna** – wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, np. popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, gryzienie, duszenie, bicie, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy;
- **przemoc psychiczna** – umyślne działania wykorzystujące mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych, np. wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami, wymuszanie i domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie gróźb;
- **przemoc seksualna** – wymuszanie niechcianych zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy, np. wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, sadystyczne formy współżycia seksualnego, wymuszanie pożycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych;
- **przemoc ekonomiczna**² – forma przemocy psychicznej, definiowana jako zachowania mające na celu kontrolę zdolności jednego partnera wobec drugiego do nabywania, utrzymywania i korzystania z zasobów ekonomicznych gospodarstwa domowego. Przemoc ekonomiczna to szeroki wachlarz nadużyć ekonomicznych, których celem jest utrzymanie dominacji i kontrola partnera. O przemocy ekonomicznej mówimy wtedy, gdy jej sprawca używa pieniędzy albo innych wartości materialnych do zaspokojenia potrzeby władzy i kontroli partnera lub przerzuca na niego odpowiedzialność za koszty utrzymania domu. Sprawca wykorzystuje uzależnienie partnera od swoich dochodów lub majątku do znęcania się. Często praktyką jest podejmowanie przez sprawcę działań uniemożliwiających ofierze dostęp do konta bankowego, wydzielanie i kontrola wydatków oraz utrudnianie podjęcia pracy lub podejmowanie działań powodujących jej stratę. Sprawca uzależnia przekazanie środków finansowych na utrzymanie rodziny od spełnienia jego warunków i poprzez szantaż zmusza partnera do uległości i posłuszeństwa. Przemoc ekonomiczna może być stosowana przez obydwie płcie, ale przeprowadzane badania wykazują, że to kobiety są zdecydowanie częściej ofiarami każdego rodzaju przemocy, w tym ekonomicznej. Skutki przemocy ekonomicznej

² Przemoc ekonomiczna, Opracowania tematyczne OT-639, Biuro Analiz i Dokumentacji, Zespół Analiz i Opracowań Tematycznych, Kancelaria Senatu, Grudzień 2015. – dostęp w dniu 20.07.2023
https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatopracowania/135/plik/ot-639_do_internetu.pdf

objawiają się na wielu polach. Pierwszym jest brak niezależności finansowej i własnych środków do dysponowania. Temu stanowi towarzyszą często negatywne konsekwencje psychiczne, takie jak niskie poczucie własnej wartości, a nawet nerwice czy depresja. Finansowe uzależnienie od męża/partnera, który stosuje przemoc może wpędzić kobietę w pułapkę biedy i ubóstwa: wypadnięcie z rynku pracy, dezaktualizację kwalifikacji zawodowych, osiągnięcie wieku, w którym trudniej znaleźć zatrudnienie. Zdarzają się też sytuacje, w których to kobieta zostaje obciążona obowiązkiem spłaty długów męża/partnera³. Przykłady przemocy ekonomicznej: zakazywanie lub utrudnianie partnerce podjęcia lub wykonywania pracy; wydzielanie nawet małej ilości pieniędzy lub domaganie się przedstawiania paragonów za to, co zostało kupione w czasie codziennych zakupów; wydzielanie pieniędzy na potrzeby rodziny warunkowo; dysponowanie wspólnymi pieniędzmi bez konsultacji z partnerką; korzystanie z karty płatniczej, kredytowej czy debetowej partnerki bez konsultacji z nią; odmowa pójścia do pracy lub łożenia na utrzymanie rodziny; niealimentacja.

- **zaniedbanie** - obejmuje celowe niewykonywanie niezbędnych czynności opiekuńczych i wychowawczych wobec osoby podlegającej opiece przez osobę do tego zobowiązaną (np. z racji władzy rodzicielskiej). Może przyjmować formę przemocy fizycznej (niesprawowanie opieki nad osobą tego wymagającą), przemocy psychicznej (nieokazywanie uczuć, lekceważenie emocjonalne). Wśród zaniedbań można wymienić: niezapewnienie adekwatnego ubioru, niedożywienie, brak dbałości o higienę osobistą osoby zależnej, niezapewnienie opieki zdrowotnej, brak zapewnienia potrzeb edukacyjnych, brak zainteresowania ze strony rodziców /opiekunów;
- **cyberprzemoc** - to przemoc z użyciem nowoczesnych technologii, m.in.: wysyłanie obraźliwych wiadomości, założenie komuś fałszywego konta na portalu społecznościowym, ośmieszanie na forach internetowych, groźby, upublicznianie upokarzających zdjęć lub filmów, szantażowanie, ujawnianie cudzych sekretów, wykluczenie z grona znajomych, celowe ignorowanie czyjejś działalności w sieci.

Przemoc domowa w większości przypadków nie kończy się na jednorazowym zdarzeniu, przeważnie ma charakter długotrwały. Istnieje bardzo duże prawdopodobieństwo, że osoba, która raz dopuściła się przemocy zrobi to ponownie. Zachowania o charakterze przemocowym pojawiają się w pewnym schemacie tzw. cyklu przemocy, który składa się z trzech następujących po sobie faz:

- **faza narastania** napięcia - osoba stosująca przemoc staje się rozdrażniona, przestaje kontrolować swoją złość i gniew, szuka pretekstu do kłótni, awantury. Osoba doznająca przemocy zaczyna jednocześnie szukać możliwości rozładowania sytuacji. Podejmuje próby przeproszenia za swoje zachowanie, uspokajania, stara się jeszcze większą starannością wywiązywać ze swoich obowiązków i spełniać zachcianki drugiej strony. Zastanawia się co jeszcze może zrobić, aby zapobiec wybuchowi agresji, chce chronić siebie i bliskich;

³ Centrum Praw Kobiet, <https://cpk.org.pl/wiedza/przemoc-ekonomiczna> - dostęp w dniu 13.07.2023

- **faza ostrej przemocy** - w tej fazie napięcie, które narastało od jakiegoś czasu, znajduje swój upust. Zachowanie osoby stosującej przemoc jest bardzo nieprzewidywalne i gwałtowne. Dochodzi do wybuchu zachowań agresywnych, które mogą objawiać się biciem pięściami, przedmiotami, kopaniem, grożeniem bronią, ostrymi narzędziami, duszeniem. Często towarzyszy temu agresja słowna. Osoba doznająca przemocy ciągle stara się zrobić wszystko, żeby uspokoić sytuację i ochronić siebie i najbliższych. Jednak bez względu na to, jakie działania podejmuje, nie przynosi to oczekiwanego efektu. Skutki użytej przemocy mogą być różne, te fizyczne to m.in. podbite oko, siniaki i otarcia, wybity ząb, połamane kości, obrażenia wewnętrzne, poronienie, a nawet śmierć. Od strony psychologicznej następstwem doznawania przemocy może być apatia, depresja, a nawet samobójstwo. Po zakończeniu wybuchu gniewu osoba doznająca przemocy często jest w szoku. Odczuwa wstyd i przerażenie, złość i bezradność.
- **faza miodowego miesiąca** - w momencie, w którym osoba stosująca przemoc domową wyładowała już swoje emocje i wie, że przekroczyła granice, jej zachowanie zupełnie się zmienia. Zaczyna przeproszać, deklaruje, że żałuje swojego zachowania, obiecuje, że to już nigdy się nie powtórzy, zaczyna okazywać skruchę, ciepło i miłość. Stara się znaleźć zewnętrzne wytłumaczenia dla swojego zachowania. Osoba doznająca przemocy domowej zaczyna wierzyć w tłumaczenia, w to, że przemoc była tylko incydentem. Życie rodziny staje się znowu spokojne i pełne nadziei. Jeśli wcześniej osoba doznająca przemocy weszła na drogę prawną (złożenie zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, sprawa rozwodowa itp.) w tej fazie może się wycofać z tych działań, wierząc, że sytuacja wróciła do normy i przemoc już nie powróci. W zdecydowanej większości przypadków, faza miodowego miesiąca jednak mija, cykl zatacza krąg i znowu pojawia się faza narastania napięcia, w końcu przemoc wraca.

W zachowaniu osoby doznającej przemocy można zauważyć występowanie poniższych mechanizmów:

- **syndromu wyuczonej bezradności** – to nabyte przekonanie, poczucie, które ma osoba poszkodowana, że cokolwiek by nie zrobiła - to i tak nie zmieni to jej sytuacji. To stan, który został wytworzony poprzez wielokrotne doświadczenie nieprzyjemnych sytuacji. Osoba nie wierzy we własne możliwości zmiany życia i jest zdezorientowana co do swoich uczuć. Dzieje się tak dlatego, że osoba stosująca przemoc domową utrzymuje ją w przekonaniu, że jest słaba, gorsza i sobie nie poradzi.
- **syndromu sztokholmskiego** – stan psychiczny, który sprawia, że osoba poszkodowana zaczyna patologicznie odczuwać wdzięczność wobec osoby krzywdzącej. To skutek psychologicznej reakcji na silny stres i rezultat zwrócenia na siebie uwagi prześladowcy w celu wywołania u niego współczucia. Osoba doznająca krzywdy dostrzega nawet minimalne przejawy dobroci sprawcy i zapomina o całych tygodniach upokorzeń, strachu i cierpienia. Podobny mechanizm obronny może pojawiać się u osób doświadczających przemocy domowej. Są one wdzięczne za drobne przywileje, za fazę „miodowego miesiąca”, za chwile spokoju i namiastkę uczucia;
- **zjawiska „prania mózgu”** – pojęcie to wiąże się niejednokrotnie z izolacją, poniżaniem i wyczerpaniem osoby doznającej przemocy; to wszystkie działania sprawiające, że osoba

pokrzywdzona zachowuje się tak, jak sobie tego życzy osoba stosująca przemoc domową Te działania łamią wszelkie opory, które przejawia osoba krzywdzona – tak, że staje się bezwolna. Zjawisko to wiąże się z manipulacją stosowaną wobec osoby doznającej przemocy domowej, zdarza się, że sama zrywa kontakty z rodziną i przyjaciółmi oraz skupia swoje myśli i zachowania na osobie stosującej przemoc.

- **lęku przed powtórny zranieniem (tzw. wiktylizacji)** – osoby pokrzywdzone, by zerwać z przemocą muszą zwrócić się do kogoś o pomoc. Samo omawianie krzywd wywołuje u nich ból. Często doświadczają wstydu, lęku przed osobą stosującą przemoc, obawy przed podjęciem konkretnych działań. To te bariery, powodują, że osobom skrzywdzonym trudno jest się wyrwać z przemocowego związku. Nieumiejętne przeprowadzenie pomocy może skutkować tym, że osoba doznająca przemocy domowej będzie się bała oceny swojego zachowania, że inni nie uwierzą jej, wyśmieją, pomniejszą tragizm jej sytuacji („przemoc karmi się tajemnicą i dochodzi do niej najczęściej, gdy w pobliżu nie ma świadków”);
- **mechanizmu „psychologicznej pułapki”** – im więcej osoba pokrzywdzona „zainwestowała” czasu, energii w związek tym trudniej go zakończyć. Czuje się osobiście odpowiedzialna za jakość związku. Często obwinia siebie za wszystko i wierzy, że jeśli bardziej się postara, będzie lepiej. Im więcej się stara, tym trudniej jej zrezygnować. Czasem osoba doznająca przemocy błędnie ocenia, że korzyści pozostania w związku przemocowym są większe niż zysk odejścia.

Przemoc domowa jest niewątpliwie jednym z poważniejszych problemów społecznych, ponieważ wpływa bezpośrednio na sposób funkcjonowania osób i rodzin. Często jest to wpływ destrukcyjny, który prowadzi do rozpadu czy dezintegracji rodziny. Co więcej, wyniki badań podkreślają pozytywną zależność pomiędzy byciem ofiarą i świadkiem przemocy w dzieciństwie, a byciem ofiarą i sprawcą przemocy w życiu dorosłym⁴, przez co szkodliwość społeczną przemocy należy uznać za szczególnie wysoką. Przemoc w rodzinie nie jest także zjawiskiem marginalnym. Z najnowszego raportu Światowej Organizacji Zdrowia wynika, że co trzecia kobieta na świecie doświadcza przemocy fizycznej lub seksualnej, najczęściej ze strony partnera lub męża⁵. Ta przemoc zaczyna się bardzo wcześnie: jedna na cztery młode kobiety (w wieku 15-24 lat), które były w związku, już doświadczyły przemocy ze strony intymnego partnera. W wielu wypadkach przemoc kończy się w najbardziej tragiczny sposób. Z danych wynika, że 38% wszystkich zabójstw kobiet popełnianych jest przez ich mężów i partnerów. Skutki przemocy nie ograniczają się jedynie do negatywnego wpływu na stan zdrowia i jakość życia kobiety. Równie ogromne są społeczne i ekonomiczne koszty przemocy. Wywołują one skutki w całym społeczeństwie, lecz to kobiety są nimi najsilniej dotknięte. Mogą cierpieć z powodu izolacji, niezdolności do pracy, utraty zarobków, braku udziału w regularnych zajęciach oraz ograniczonej zdolności do opieki nad sobą i swoimi dziećmi. Destrukcyjne efekty tego zjawiska odczuwają zwłaszcza najmłodszy członkowie rodziny, którzy będąc świadkami przemocy stają się często również

4 M. Miedzik, J. Godlewska-Szurkowska i J. Rutkowski (współpraca), Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców, 2014, s. 11. W: Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie – raport z badań ogólnopolskich. Wyniki badań WYG PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Pobrane z: <https://www.gov.pl/web/rodzina/diagnozy-zjawiska-przemocy-w-rodzinie> - dostęp w dniu 13.10.2023

5 <https://www.who.int/publications/i/item/9789240022256> - dostęp w dniu 13.10.2023

jej ofiarami. Dzieci obserwujące przemoc w środowisku domowym często borykają się z problemami emocjonalnymi i trudnościami w szkole. Jako nastolatki częściej nadużywają alkoholu i narkotyków, palą i podejmują ryzykowne zachowania seksualne. W dorosłym życiu natomiast częściej stają się osobami doświadczającymi przemocy lub sami dopuszczają się przemocy wobec partnerki/partnera.

Oszacowanie rzeczywistej skali przemocy w rodzinie – tak na szczeblu globalnym, krajowym, jak i lokalnym – jest niezwykle trudne, bo wiele sytuacji „przemocowych” nie jest ujawnianych w statystykach. Wynika to przede wszystkim z faktu, że do przemocy dochodzi w środowisku zamkniętym, brakuje świadków, osoby doświadczające przemocy ze względu na uwarunkowania społeczne, lęk przed rozpadem związku i strach przed zachowaniem sprawcy obawiają się podjęcia konkretnych kroków i zgłoszenia problemu. Badanie zrealizowane w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie”⁶ pokazało, że zwiększa się świadomość Polaków na temat zjawiska przemocy w rodzinie, jak i mechanizmów doznawania przemocy. Na poziomie deklaratywnym zdecydowana większość Polaków nie myśli o przemoc w rodzinie w sposób stereotypowy i potrafi zidentyfikować zachowania, które świadczą o występowaniu przemocy. Badanie pokazało, że ok. 85% – 90% Polaków identyfikuje różne sytuacje, które świadczą o występowaniu przemocy, jako nieakceptowalne, co może świadczyć o coraz większej świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie. Nadal jednak około 10% dorosłych osób uznaje różnego rodzaju przemocowe zachowania za normalne. Kobiety i mężczyźni nieco różnią się w tym, jak postrzegają przemoc. W największym stopniu różnice dotyczą stwierdzenia „Rodzice mają prawo bić swoje dzieci”, z którym zgadza się 13% mężczyzn i 5% kobiet. Ogólną regułą jest to, że mężczyźni w większym zakresie akceptują dopuszczalność analizowanych w badaniu przejawów przemocy. Najbardziej kontrowersyjna opinia na temat przemocy w rodzinie to stwierdzenie „Ofiary przemocy w rodzinie akceptują swoją sytuację”. W tym przypadku Polacy są podzieleni niemal po równo – ok. 40% zgadza się z tym poglądem i tyle samo osób się nie zgadza, pozostałe osoby nie mają wyrobionego zdania. Osoby, które uważają, że z różnych powodów lepiej nie wtrącać się w życie rodzin dotkniętych przemocą, stanowią około kilkunastu procent ogółu społeczeństwa. Zdaniem ekspertów w praktyce waga tego problemu jest większa, bo ludzie, którzy realnie obserwują przemoc w swoim otoczeniu, rzeczywiście boją się reagować lub też nie wiedzą, co powinni zrobić. Z tego względu działania edukacyjne i kampanie społeczne powinny koncentrować się również na świadkach przemocy i na tym, jak należy reagować w sytuacji bycia świadkiem przemocy.

Działaniami najczęściej podejmowanymi na rzecz pomocy doznającym przemocy domowej są: interwencja, udzielanie schronienia, informacja, edukacja, wsparcie emocjonalne, wsparcie psychologiczne, terapia, pomoc prawna, pomoc pedagogiczna, pomoc materialna.

⁶ <https://static.im-g.pl/im/5/26198/m26198755,WYNIKI-BADANIA.pdf> - dostęp w dniu 17.10.2023

III. Problem przemocy domowej w Tychach

Opracowanie niniejszego Programu poprzedziło rozpoznanie skali zjawiska przemocy na terenie miasta Tychy w oparciu o dane zawarte w:

- sprawozdaniach Lokalnego Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata: 2016-2022 r.,
- Raportie „Zachowania i postawy społeczne dorosłych mieszkańców Miasta Tychy wobec środków psychoaktywnych i przemocy – III edycja”, 2022 r., Grupa BST sp. z o. o. ,Kierownik zespołu – dr Grzegorz Gawron,
- Raportie pt. „Zachowania i postawy społeczne dorosłych mieszkańców Miasta Tychy wobec środków psychoaktywnych i przemocy – II edycja”, 2018 r.,
- Raportie z badań pn. „Picie alkoholu i używanie narkotyków przez młodzież szkolną na terenie Tychów”, 2019 r.,
- Raportie z badań pn. „Używanie alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, uzależnienia behawioralne i zjawisko przemocy rówieśniczej wśród tyskiej młodzieży”, 2023 r.
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Tychy na lata 2021-2027+.

Problem przemocy wśród osób dorosłych

W badaniach⁷ zrealizowanych w Tychach w 2022 r. 8% ankietowanych wskazało swój dom jako miejsce, w którym ulegli aktom przemocy. Średnio jedynie w co szóstym domu nie mają miejsca sytuacje generujące rodzinne nieporozumienia (18%). Częstotliwość występujących konfliktów jest zróżnicowana i w zdecydowanej większości przypadków dochodzi do nich bardzo rzadko (58,9%) lub co najwyżej kilka razy w miesiącu (13,3%). Jednak pojawianie się awantur domowych raz czy dwa razy w tygodniu lub niemal codziennie deklarował już co dziesiąty ankietowany (9,9%).

Warto podkreślić, że w porównaniu do poprzednich edycji badania istotnie spadła częstotliwość rodzinnych nieporozumień w domach respondentów. 82% ankietowanych przyznaje, że w ich domach dochodzi do sprzeczek, kłótni lub awantur między domownikami. Sami ankietowani zdecydowanie najczęściej stanowią jedną ze stron konfliktów zakłócających funkcjonowanie ich rodzin. Niepokojący jest fakt, że do prawie 65% rodzinnych awantur dochodzi między respondentami a ich współmałżonkami/partnerami. Na drugim miejscu, choć ze znacznie mniejszą częstotliwością wskazań, uplasowały się konflikty między badanymi a ich dziećmi (36,6%), a na trzecim – nieporozumienia między dziećmi (26,2%). Dokonując porównania najnowszych wskazań z wynikami z 2014 i 2018 r. można zauważyć istotny wzrost częstotliwości wskazań występowania rodzinnych nieporozumień między badanymi a ich współmałżonkami/partnerami (2018 r. – 48,9%; 2022 r. – 64,6%) oraz ich dziećmi (2018 r. – 17,5%; 2022 r. – 36,6%). Poza tym znacząco wzrósł odsetek obserwowanych kłótni między dziećmi ankietowanych (2018 r. – 5,1%; 2022 r. – 26,2%) oraz między

⁷ *Zachowania i postawy społeczne dorosłych mieszkańców Miasta Tychy wobec środków psychoaktywnych i przemocy*, Grupa BST sp. z o. o. ,kierownik zespołu – dr Grzegorz Gawron, 2022 r.

współmałżonkiem i dziećmi (2018 r. – 2,6%; 2022 r. – 13,9%). Podstawowym czynnikiem konfliktogennym jest odczuwany brak pieniędzy wskazywany przez prawie 60% ankietowanych. Kolejne pozycje zajęły: odmienne poglądy wywołujące istotną różnicę zdań (37,5%) oraz błahe sprawy, drobnostki, sprawy nieistotne (36,9%), różnice zdań na temat wychowania dzieci (18,6%). W porównaniu wyników z 2022 r. z danymi z poprzednich edycji widoczne są pewne zmiany w rozkładach odpowiedzi. Najsilniejszą odnotowano w kwestii materialnej, a więc odczuwanego braku środków finansowych potrzebnych do właściwego funkcjonowanie rodziny (2014 r. – 17,7%; 2018 r. – 9,4%; 2022 r. – 59,6%). Szczególnie w porównaniu z 2018 r. wzrosła również częstotliwość wpływu: błahych spraw (2018 r. – 23,7%; 2022 r. – 36,9%) oraz odmiennych poglądów (2018 r. – 17,7%; 2022 r. – 37,5%), ale także różnicy zdań na temat wychowania dzieci. Niemal wszystkie przypadki konfliktów rodzinnych opisywanych przez respondentów, wywołują gwałtowne reakcje u osób, których one dotyczą (93%). Tylko 46 respondentów z grona osób, które przyznały się w trakcie badania, że w ich domach dochodzi do nieporozumień między domownikami, zapewniły jednocześnie, że sytuacjom tym nie towarzyszą żadne z wyróżnionych aktów przemocy. Biorąc pod uwagę typy aktów przemocy towarzyszących rodzinnym konfliktom można zauważyć, że niemal we wszystkich przypadkach ich przejawami są krzyki (91,6%) i wulgaryzmy (64%). W porównaniu typowań z 2022 r. z rozkładami z poprzednich edycji można wskazać wzrost udziału wskazań krzyków i wulgaryzmów jako aktów przemocy towarzyszących rodzinnym awanturom. Zdecydowana większość respondentów (80,6%) nigdy nie doświadczyła jakiegokolwiek formy przemocy ze strony swoich najbliższych. Natomiast w grupie badanych deklarujących posiadanie takich doświadczeń, dominowały wskazania stosowania wobec nich przemocy psychicznej (14,7%) i fizycznej (10%), ewentualnie ekonomicznej (7,9%). Przemocy seksualnej doświadczyło 19 z 800 badanych. W porównaniu ogólnego rozkładu odpowiedzi z wynikami z 2014 i 2018 r. widoczny jest wzrost udziału ankietowanych deklarujących doświadczenie przemocy ze strony domowników. Mają one zróżnicowany charakter, jednak wzrost udziału dotyczy przede wszystkim przemocy psychicznej. Z grupy 155 ankietowanych (19,4% ogółu badanych) zgłaszających w badaniu fakt bycia ofiarą przemocy domowej, aż 107 osób (69%) szukało pomocy u innych osób lub instytucji po zajściu/zajściach tego typu. Jednocześnie warto podkreślić, że w przeważającej części przypadków prośby o pomoc były skuteczne, a więc kończyły się uzyskaniem wsparcia, niezależnie do kogo były kierowane. Rozkłady odpowiedzi z 2014 i 2018 r. są do siebie znacznie zbliżone, poza tym, że zwiększyła się nieco liczba respondentów deklarujących brak znajomości osób cierpiących z powodu przemocy domowej. Prawie 1/3 respondentów (30,5%) potwierdziła znajomość osób krzywdzonych przez domowników. Większość z tych badanych stwierdziła, iż zna jedną lub dwie osoby z takimi problemami (18,3%). Dokonując zestawienia najnowszych wyników z odpowiedziami uzyskanymi w 2014 i 2018 r. widoczny jest wzrost udziału ankietowanych deklarujących znajomość osób, wobec których stosowana jest przemoc domowa. Stosunkowo najczęściej respondenci dysponują taką wiedzą lub podejrzeniami w stosunku do znanych im kobiet (86,9%) oraz dzieci (35,7%). Znacznie rzadziej ankietowali deklarowali wiedzę o przypadkach stosowania przemocy domowej wobec mężczyzn (16,8%), osób starszych (9,4%) oraz osób z niepełnosprawnościami (2%). Dokonując porównania zestawień wyników trzech edycji można zauważyć istotną tendencję wzrostową prawie we wszystkich wyróżnionych kategoriach osób trzecich,

co do których respondenci deklarują wiedzę o stosowaniu wobec nich przemocy domowej. Ponad 90% ankietowanych na wieść o stosowaniu przemocy domowej wobec ich znajomych, starała się aktywnie zaradzić tej sytuacji. W głównej mierze były to próby podejmowania rozmowy z ofiarami oraz oferowanie im swojego wsparcia (68%). Prawie 30% ankietowanych z tej grupy podejmowała również rozmowy z agresorami. Prawie co piąty respondent na bieżąco zgłaszał niepokojące go incydenty policji lub straży miejskiej, prosząc jednocześnie o interwencję (19,3%). Jednocześnie aż 11% ankietowanych w ogóle nie reagowało w opisywanej sytuacji, obawiając się potencjalnych nieprzyjemnych konsekwencji (9,4%) lub przyjmując założenie, że to prywatna sprawa ofiar i ich agresorów (1,6%). Na podstawie porównania typowań z 2022 r. z wynikami z 2014 i 2018 r. można ogólnie stwierdzić, że ciągle spada odsetek osób deklarujących brak jakiegokolwiek reakcji na wiadomość, że wobec ich znajomych stosowana jest przemoc domowa.

Problem przemocy wśród nastolatków

Raport z badań z 2023 r. **pn. *Używanie alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, uzależnienia behawioralne i zjawisko przemocy rówieśniczej wśród tyskiej młodzieży***⁸ wskazuje na wysoki poziom stosowania przemocy, zwłaszcza wśród chłopców. Na podstawie odpowiedzi na pytania o częstotliwość podejmowania zachowań noszących znamiona przemocy wyodrębniono w badaniach kategorię osób zdefiniowaną jako „sprawcy przemocy”. Zaliczono do niej tych respondentów, którzy przyznali, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło im się podejmować choć jedno z następujących zachowań: uczestniczenie w grupie dokuczającej innym; uczestniczenie w grupie, która bije innych; uczestniczenie w grupie, która rozpoczyna bójki z innymi grupami; rozpoczynanie z kimś bójki indywidualnie; kradzież czegoś o wartości co najmniej 100 zł; włamanie się w celu kradzieży; celowe zniszczenie czegoś wartościowego; stosowanie cyberprzemocy.

Przemocy dopuściła się prawie połowa uczestniczących w badaniu chłopców (47,4% - 15-16 – latków i 47,9% 17-18 - latków). W przypadku dziewcząt odsetki były niższe: 42,1% w grupie młodszej oraz 29% w starszej. Obraz wyłaniający się z badań wydaje się bardzo niepokojący. Proporcje między sprawcami przemocy a tzw. „normalnymi uczniami” wykraczają daleko poza akceptowalny model. W grupie badanych chłopców osoby, które dopuściły się jakiegoś aktu przemocy stanowią niemal połowę badanej populacji. Oznacza to, że zjawiska, które mają charakter patologiczny, stały się w tej grupie czymś powszechnym. Taki wniosek potwierdza fakt, że 2/3 sprawców przemocy doświadczyło jej także na sobie, czyli było jej ofiarą. Szczegółowe analizy wskazują, że w zdecydowanej większości kategorii doświadczeń związanych z przemocą, jej sprawcami częściej niż dziewczęta byli chłopcy. Najczęstsze formy przemocy podejmowanej przez uczniów, zgodnie z ich deklaracjami to: bycie w grupie dokuczającej innym, wysyłanie do innych osób złośliwych wiadomości na ich temat przez Internet, rozsyłanie przez Internet złośliwych komentarzy na temat innych osób, indywidualne rozpoczynanie bójki, uczestnictwo w grupie, która bije innych, uczestnictwo w grupie, która

⁸ Raport z badań pn. ***Używanie alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, uzależnienia behawioralne i zjawisko przemocy rówieśniczej wśród tyskiej młodzieży*** wykonanych na zlecenie Urzędu Miasta Tychy przez MIRABO Pracownię Badawczo-Psychologiczną oraz Ogólnopolskie Stowarzyszenie „RoPSAN” - Rodzice Przeciwko Sprzedaży Alkoholu Nieletnim, 2023 r.

rozpoczyna bójki z innymi grupami, grożenie komuś w Internecie.:. Zachowania nacechowane przemocą występowały w większości kategorii z większą częstotliwością wśród młodszych niż wśród starszych uczniów.

Istotny jest także fakt, że 2/3 sprawców przemocy stwierdziło, iż w roku poprzedzającym badanie było także ofiarami przemocy. Na podstawie odpowiedzi na pytanie dotyczące doświadczania przemocy przez uczniów wyodrębniono kategorię osób, zdefiniowaną jako „ofiary przemocy”. Zaliczono do niej tych uczniów, którzy przyznali, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło im się doznać przynajmniej jednego z następujących zachowań: bycie dręczonym przez innych; bycie pobitym przez grupę; bycie w grupie atakowanej przez innych; bycie okradzionym z czegoś wartego co najmniej 100 zł; bycie ofiarą kradzieży z włamaniem; doznanie uszczerbku w postaci celowego zniszczenia posiadanej własności; zakup czegoś kradzionego (nieświadomy),otrzymywanie od innych przez Internet lub telefon kom. nieprzyjemnych komentarzy, opinii na własny temat (zdjęć, obrazów) lub otrzymanie informacji, że ktoś rozsyła takie wiadomości, obrazy. Do kategorii ofiar możemy zaliczyć niemal połowę dziewcząt (46,5%) i chłopców (45,3%) z młodszych klas szkół średnich. W klasach starszych ofiarą przemocy padło 38,3% dziewcząt oraz 47,6% chłopców. Zjawisko przemocy z perspektywy ofiar występuje nieznacznie rzadziej w grupie uczennic z 3 klas szkół ponadpodstawowych. W pozostałych analizowanych grupach dotyczy ono niemal połowy badanych populacji.

Skala problemu przemocy domowej

W Tychach z roku na rok spada liczba mieszkańców. Na dzień 1 stycznia 2023 r. na pobyt stały było zameldowanych w mieście 116 710 osób.

Tab. 1: Liczba osób zameldowanych na pobyt stały m. Tychy w l. 2016-2023(stan na 1 stycznia danego roku)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba osób zameldowanych na pobyt stały m. Tychy	123 223	122 378	121 558	120 680	119 933	118 785	116 710

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Tychy

Na potrzeby niniejszego programu oceniając skalę problemu przemocy domowej wzięto pod uwagę przede wszystkim dane przekazane przez Miejski Zespół interdyscyplinarny w Tychach, Komendę Miejską Policji w Tychach , Prokuraturę Rejonowej, Sąd Rejonowy.

Ze sprawozdań Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego oraz danych z l. 2016-2022 pozyskanych od realizatorów Programu wynika, że w Tychach:

- od 2020 roku spada liczba osób i rodzin, w przypadku których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”. W ramach realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w l. 2016-2022

działaniami objęto łącznie 6506 osób z 2053 rodzin, z czego najwięcej w 2017 i 2019 r., natomiast najmniej w 2022 roku;

Tab. 2: Liczba osób i rodzin dotkniętych przemocą domową objętych działaniami w ramach zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w l. 2016-2022

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie	898	1074	919	975	894	864	882
Liczba rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie	336	299	287	322	287	286	236

- jak pokazują dane od 2018 roku z roku na rok zauważalna jest tendencja spadkowa liczby wszczętych procedur „Niebieskie Karty”.
- W Tychach okresie od 2016 roku najwięcej Niebieskich Kart zostało założonych w 2017 r. – 366, najmniej w 2022 r. – 255. Procedurę w dużej większości wszczynali policjanci, kolejno pracownicy socjalni Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Należy zaznaczyć, że w okresie obostrzeń związanych z COVID 19, nie odnotowano wzrostu liczby wszczynanych procedur „Niebieskie Karty”. Podkreślić trzeba również, iż pomimo obostrzeń prace w ramach grup roboczych odbywały się na bieżąco a osoby doznające przemocy otrzymywały stosowne wsparcie;

Tab. 3: Liczba założonych „Niebieskich Kart” w latach 2016-2022

Instytucja	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Policja	272	316	300	266	257	242	189
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	30	26	27	28	20	30	38
Służba Zdrowia	17	12	10	6	11	4	19
Przedstawiciele oświaty	13	11	13	16	5	12	6
Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2	1	2	1	0	0	3
Ogółem	336	366	352	317	293	288	255

- analogicznie do liczby wszczętych procedur spada również liczba powoływanych grup roboczych w ramach działań Zespołu Interdyscyplinarnego. Najwięcej grup roboczych powołano do działania w 2017 r. – 366, najmniej w 2022 r. – 217;

Tab. 4: Charakterystyka działań Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2016-2022

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
liczba posiedzeń MZI	4	4	4	4	4	4	4
liczba utworzonych grup roboczych	336	366	352	317	293	288	217
liczba posiedzeń grup roboczych	771	808	742	745	728	662	580
z udziałem osoby doświadczającej przemocy	105	108	82	107	63	73	88
z udziałem osoby stosującej przemoc	47	49	34	52	26	24	37

- Problem przemocy domowej nie jest neutralny ze względu na płeć. Dane statystyczne Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego nie pozostawiają wątpliwości: przemocy najczęściej doświadczają kobiety do 60 roku życia – tylko w 2022 r. było to 215 osób.
- Zaznaczyć należy, iż od roku 2022 Miejski Zespół Interdyscyplinarny w Tychach, w danych statystycznych wykazuje liczbę dzieci doświadczających przemocy w rodzinie uwzględniając zarówno te wykazane jako bezpośrednio jej doświadczające, wskazane w procedurze „Niebieskie Karty” jak i te będące świadkami przemocy, przychylając się do twierdzenia, iż dzieci będące świadkami przemocy domowej również jej doświadczają.

Tab. 5: Analiza demograficzna osób doznających przemocy w rodzinie w latach 2016-2022

Podział	Osoby doznające przemocy domowej						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Rok							
Kobiety, w tym:	250	297	253	249	240	224	215
poniżej 60 r.ż.	229	257	198	194	187	167	170
powyżej 60 r.ż.	21	40	55	55	53	57	45

Mężczyźni, w tym:	52	40	65	37	25	28	41
poniżej 60 r.ż.	38	27	23	22	19	22	32
powyżej 60 r.ż.	14	13	42	15	6	6	9
Małoletni	34	29	34	31	28	36	300
Razem	336	366	352	317	293	288	556

- Jak pokazują poniższe statystyki od wielu lat wśród osób stosujących przemoc domową zdecydowanie dominują mężczyźni – w 2022 r. było to 197 osób. z łącznej liczby 241 osób dopuszczających się przemocy

Tab. 6: Liczba osób stosujących przemoc w latach 2016-2022

Podział	Osoby stosujące przemoc domową						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Rok							
Kobiety	59	31	47	43	39	48	197
Mężczyźni	270	334	305	273	251	238	44
Małoletni	7	1	0	1	3	6	0
Razem	336	366	352	317	293	292	241

- liczba osób stosujących przemoc domową, które uczestniczyły w programie korekcyjno-edukacyjnym była najniższa w 2019 roku (6 osób), w kolejnych dwóch latach wyniosła 10 a w roku ubiegłym 12 osób. Mała liczba osób, które uczestniczą w tej formie oddziaływań wynika głównie z niskiej motywacji osób stosujących przemoc do podjęcia pracy w ramach programu. Większość osób, które we wskazanych latach wzięły udział w programie posiadały postanowienie Sądu zobowiązujące do udziału w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych lub motywowane były przez kuratorów sądowych.

Tab. 7: Udział osób stosujących przemoc w rodzinie w programie korekcyjno- edukacyjnym w latach 2016-2021.

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba osób poddanych działaniom w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego	12	24	21	6	10	10	12
Liczba osób, które ukończyły program	8	19	17	5	5	9	4

- wśród rodzajów przemocy największą zmianę zauważono w roku 2022, kiedy to przemoc psychiczna praktycznie zrównała się ze stosowaniem przemocy fizycznej.

W podanych danych od 2016 r. odnotowano 2 przypadki przemocy seksualnej. W całym okresie sprawozdawczym zgłoszono 1 przypadek przemocy seksualnej wobec nieletnich – w 2020 roku;

Tab. 8: Analiza ze względu na rodzaj przemocy za lata 2016-2022

Rodzaj przemocy	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022
fizyczna	9	23	9	12	27	66	156
psychiczna	91	92	54	48	70	31	157
fizyczna i psychiczna łącznie	236	251	289	257	195	189	-
seksualna	-	-	-	-	-	2	3
seksualna wobec nieletnich	0	0	0	0	1	0	0

➤ Miejski Zespół Interdyscyplinarny w uzasadnionych przypadkach kierował wnioski do Prokuratury oraz do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Liczba spraw skierowanych do Prokuratury do 2018 r. stopniowo malała. W 2019 r. liczba ta wyniosła 17 – to niemal trzykrotny wzrost w stosunku do danych z 2018 roku. W 2020 r. liczba ta spadła do 11 i utrzymała tę samą wartość w 2021 roku, w roku 2022 skierowano 5 wniosków. Do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tychach w całym okresie sprawozdawczym z roku na rok kierowano coraz mniej spraw. Spadek ten wynikał z faktu, iż działania te podejmowała w większości Policja. Sprawy kierowała tuż po interwencji, a jeszcze przed rozpoczęciem prac w ramach grup roboczych Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego, w związku z czym nie było zasadności powielania tych działań. Fakt ten odnotowywano w prowadzonej dokumentacji, a nie uwzględniano w poniższych statystykach.

Tabela 9: Liczba spraw skierowanych przez Miejski Zespół Interdyscyplinarny w Tychach do Prokuratury oraz Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (lata 2016-2022)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba spraw skierowanych do Prokuratury	17	13	6	17	11	11	5
Liczba spraw skierowanych do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tychach	99	55	39	36	4	18	5

Na podstawie sprawozdania z realizacji programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie za 2022 rok dodatkowo wiadomo, iż w roku ubiegłym:

- Policja zastosowała 13 nakazów natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia oraz 10 zakazów zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.
- Prokuratura zastosowała 25 środków zapobiegawczych. Policja i Prokuratura zatrzymały 37 osób (Policja: 22 os., Prokuratura – 15 os.), co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie. Prokurator złożył 2 wnioski do sądu o zastosowanie środków zapobiegawczych, a sąd wydał 2 decyzje o uwzględnienie wniosków prokuratora.
- Prokuratura skierowała do sądu 1 wniosek w przedmiocie zastosowania środków karnych lub probacyjnych, w tym m.in. z art. 335 par. 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.
- Kuratorzy sądowi złożyli 4 wnioski o zastosowanie przez sąd środków probacyjnych na etapie postępowania wykonawczego. Sąd wydał 1 orzeczenie uwzględniające ww. wnioski w postępowaniu wykonawczym.
- z pomocy w formie pobytu w hostelu w Ośrodku Interwencji Kryzysowej skorzystało 19 osób doświadczających przemocy domowej w tym 8 dorosłych i 11 dzieci.
- Z pomocy w ramach konsultacji psychologicznych i socjalnych w Ośrodku Interwencji Kryzysowej skorzystało 105 osób doświadczających przemocy w rodzinie;
- 6 dzieci zostało odebranych z rodziny w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie (3 dzieci zostało umieszczonych w rodzinie zastępczej; 3 dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych).

III. Procedura „Niebieskie Karty”

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta- A” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych podejrzenia stosowania przemocy wobec osób doznających przemocy domowej lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej. Podejmowanie interwencji w środowisku w ramach procedury nie wymaga zgody osoby doznającej przemocy domowej ani osoby stosującej przemoc domową. Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta- A” osobie doznającej przemocy domowej, a w przypadku osoby małoletniej, jej opiekunowi, przekazuje się formularz „ Niebieska Karta-B” stanowiący pouczenie. Stanowi on zbiór informacji na temat przemocy domowej i dostępnych formach pomocy na terenie miasta.

Wypełniony formularz „Niebieska Karta- A” niezwłocznie, nie później niż w terminie 5 dni roboczych od dnia wszczęcia procedury przekazuje się Zespołowi Interdyscyplinarnemu, który powołuje grupę diagnostyczno- pomocową. Praca w ramach grupy ddiagnostyczno- pomocowej obejmuje ogół czynności podejmowanych wobec osób doznających przemocy domowej i wobec stosujących przemoc. Działania te na zasadzie współpracy realizowane są przez osoby wskazane w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej w tym przede wszystkim przez pracownika socjalnego, dzielnicowego oraz inne osoby zaangażowane w pracę i pomoc rodzinie. Praca odbywa się w oparciu

o indywidualny plan pomocy, na zasadzie współpracy przedstawicieli podmiotów pomocowych i udziale osoby doznającej przemocy domowej.

Zakończenie procedury „Niebieskie Karty” następuje w przypadku:

1. ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia, że zaprzestano dalszego stosowania przemocy domowej;
2. rozstrzygnięcia braku zasadności podejmowania działań.

O zakończeniu procedury informuje się osobę doznającą przemocy domowej jak również osobę stosującą przemoc. Przez okres 9 miesięcy od daty zakończenia procedury „ Niebieskie Karty” prowadzone są działania monitorujące wobec osób doznających przemocy domowej oraz stosujących przemoc. Działania te prowadzone są przez grupę diagnostyczno- pomocową i polegają w szczególności na poradnictwie, udzielaniu wsparcia, analizie i ocenie sytuacji osób wobec, których prowadzona była procedura.

IV. Zasoby miasta Tychy do działań profilaktycznych i naprawczych

Przemoc w rodzinie należy rozpatrywać z wielu perspektyw, w szczególności psychologicznej, prawnej, ekonomicznej, społecznej i moralnej. Taka złożoność i specyfika zjawiska przemocy domowej wymaga systemowego podejścia i budowania kompleksowego, interdyscyplinarnego systemu pomocy rodzinie, opartego na współpracy i zaangażowania wielu podmiotów.

1. Zespół Interdyscyplinarny w Tychach

Obecny Zespół Interdyscyplinarny w Tychach działający w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej powołany został Zarządzeniem Prezydenta Miasta Tychy z dnia 22 września 2023 r. na podstawie Uchwały nr LII/974/23 Rady Miasta Tychy z dnia 31 sierpnia 2023 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania oraz odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego w Tychach. W jego skład wchodzi przedstawiciele: Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Komendy Miejskiej Policji, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Prokuratury Rejonowej, Sądu Rejonowego, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, służby zdrowia, organizacji pozarządowych – Stowarzyszenia Trzeźwość Życia. Zespół interdyscyplinarny działa na podstawie porozumień zawartych między Prezydentem Miasta Tychy a podmiotami, o których mowa powyżej, które określają w szczególności sposób i formę wymiany informacji, a także zasady dotyczące uczestnictwa członków grup diagnostyczno-pomocowych w posiedzeniach i pracach tych grup.

Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest diagnozowanie przemocy domowej, integrowanie i koordynowanie działań przedstawicieli różnych instytucji oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą

domową, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym, powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie ich pracy. Zadaniem Zespołu jest również podejmowanie działań wobec osób stosujących przemoc domową. Działania wobec tej kategorii osób polegają na kierowaniu do udziału w programie korekcyjno- edukacyjnym lub psychologiczno- terapeutycznym a w przypadku braku zgłoszenia się do programu składania, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń.

Grupy diagnostyczno- pomocowe powoływane przez Zespół Interdyscyplinarny mają za zadanie dokonania diagnozy i oceny sytuacji w związku ze zgłoszonym podejrzeniem wystąpienia przemocy domowej. W Tychach pracę grup diagnostyczno- pomocowych organizują koordynatorzy - pracownicy socjalni Ośrodka Interwencji Kryzysowej. Koordynatorzy zapraszają specjalistów, którzy wspólnie z osobą doświadczającą przemocy ustalają plan pomocy i sposoby jego realizacji. Ustalają też zasady monitorowania sytuacji rodziny dotkniętej przemocą w rodzinie zarówno w okresie trwania procedury jak i też w dziewięciomiesięcznym okresie monitoringu po jej zakończeniu. W razie potrzeby kierują sprawy do Prokuratury czy Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Pracują również z osobą stosującą przemoc domową, mobilizują do zmiany postawy, zaprzestania stosowania przemocy a także w przypadkach tego wymagających wnoszą do Zespołu Interdyscyplinarnego o skierowanie do udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym lub psychologiczno- terapeutycznym czy występują z wnioskiem o złożenie zawiadomienia o popełnieniu wykroczenia z art. 66 c kodeksu wykroczeń.

Obsługę organizacyjno-techniczną i finansową Zespołu Interdyscyplinarnego w Tychach zapewnia Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą przy ul. Budowlanych 59. Prace w ramach grup diagnostyczno- pomocowych koordynowane są w Ośrodku Interwencji Kryzysowej MOPS w Tychach przy ul. Nowokościelnej 27.

Kompleksowe podejście do zagadnienia przeciwdziałania przemocy w rodzinie, duża liczba instytucji, które w interdyscyplinarny sposób zajmują się zjawiskiem przemocy domowej, wpływa na szybkość interwencji i skuteczność podejmowanych działań pomocowych.

2. Ośrodek Interwencji Kryzysowej

Ośrodek Interwencji Kryzysowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tychach jest całodobową jednostką organizacyjną zapewniającą pomoc osobom znajdującym się w stanie kryzysu w tym osobom doznającym przemocy domowej

Do zadań Ośrodka należy:

- zapewnienie specjalistycznej pomocy dla osób i rodzin w sytuacji kryzysu w ramach interwencji kryzysowej,

- udzielenie schronienia w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia
- udostępnianie i organizowanie pobytu w mieszkaniach treningowych, które znajdują się w Ośrodku,
- upowszechnianie wiedzy na temat interwencji kryzysowej oraz podejmowanie działań o charakterze profilaktycznym, mogących wpłynąć na rozwijanie w społeczności wiedzy i umiejętności, umożliwiających przezwyciężenie trudnej sytuacji życiowej,
- prowadzenie interdyscyplinarnych działań na rzecz klientów we współpracy z innymi instytucjami pomocowymi lub organizacjami społecznymi.

Ośrodek dysponuje 30 miejscami noclegowymi, w tym 27 w hostelu i 3 w mieszkaniach treningowych.

Celem interwencji kryzysowej w tym w sytuacji przemocy domowej jest przywrócenie równowagi psychicznej osób i rodzin oraz umiejętności samodzielnego funkcjonowania w środowisku, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Pomoc Ośrodka adresowana jest do mieszkańców miasta, którzy przeżywają trudne, kryzysowe sytuacje, znajdują się w sytuacjach zagrażających zdrowiu lub życiu, między innymi doświadczają przemocy domowej, podejmują próby samobójcze, zmagają się z kryzysem związanym z utratą bliskiej osoby, rozwodem, konfliktami rodzinnymi, przewlekłym stresem, czy przeżywają nagłe zmiany w swoim życiu spowodowane chorobą, utratą pracy czy innymi kryzysami, które destabilizują codzienne funkcjonowanie. Udzielana pomoc ma charakter interdyscyplinarny. Współpraca przedstawicieli instytucji pomocowych zaangażowanych w pracę z osobą czy rodziną pozwala na lepsze rozeznanie sytuacji i udzielenie pomocy adekwatnej do potrzeb.

Formy pomocy realizowane w Ośrodku

➤ Wsparcie psychologiczne:

Indywidualne i rodzinne poradnictwo psychologiczne

Zadaniem pomocy psychologicznej jest zapewnienie osobom w kryzysie wsparcia emocjonalnego i pomoc w odzyskaniu poczucia bezpieczeństwa, a przede wszystkim przywrócenie równowagi psychicznej oraz umiejętności samodzielnego radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych. Konsultacje mają formę osobistych spotkań indywidualnych lub rodzinnych, jak również mogą odbywać się w formie zdalnej – telefonicznie;

Grupowe formy wsparcia

Grupa wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej daje możliwość porozmawiania i spotkania z osobami, które znajdują się w podobnej sytuacji, podzielenia się własnym

doświadczeniem, otrzymania wsparcia emocjonalnego oraz wiedzy jak radzić sobie w trudnych momentach życia. Podczas spotkań uczestnicy mają możliwość odkryć własne zasoby, wzmocnić poczucie swojej wartości i nabrać sił do podjęcia istotnych zmian w życiu.

➤ **Wsparcie socjalne**

W ramach wsparcia socjalnego pracownicy udzielają niezbędnych informacji o dostępnych na terenie miasta formach pomocy, świadczą pracę socjalną dla mieszkańców Ośrodka Interwencji Kryzysowej. Ponadto prowadzą pracę w oparciu o diagnozę sytuacji osoby czy rodziny, opracowują plan pomocy uzależniony od indywidualnej sytuacji klientów, pomagają osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających realizacji tego celu.

➤ **Pobyty w hostelu**

Hostel przeznaczony jest dla osób i rodzin, które ze względu na sytuację zagrażającą zdrowiu lub życiu nie mogą pozostać w dotychczasowym miejscu zamieszkania. Hostel działa całodobowo. Dysponuje 27 miejscami noclegowymi. Praca z osobami przebywającymi w hostelu ma na celu pomoc w zażegnaniu kryzysu poprzez uruchomienie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych, a tym samym jak najszybsze usamodzielnienie się. Mieszkańcom oferowany jest dostęp do pomocy psychologicznej i wsparcia socjalnego.

➤ **Pobyty w mieszkaniach treningowych**

Mieszkania chronione treningowe są formą pomocy skierowaną do mieszkańców hostelu, którzy podjęli współpracę z pracownikami Ośrodka, doprowadzili do złagodzenia swojej sytuacji kryzysowej i pod opieką specjalistów są gotowi podjąć starania do prowadzenia samodzielnego życia. W takich mieszkaniach zapewnia się podopiecznym usługi bytowe, podejmuje działania w kierunku rozwijania i utrwalania samodzielności, sprawności w zakresie samoobsługi czy pełnienia ról społecznych. Ośrodek Interwencji Kryzysowej dysponuje dwoma mieszkaniami chronionymi treningowymi przeznaczonymi dla 3 osób.

➤ **Szkolenia i warsztaty dla pracowników tyskich instytucji działających na rzecz rodziny**

Interdyscyplinarna forma pomocy osobom w stanie kryzysu w tym doznającym przemocy domowej wymaga od osób pomagających odpowiedniej wiedzy i umiejętności. Szkolenia organizowane przez Ośrodek, skierowane do pracowników instytucji działających na rzecz rodziny, mają na celu dostarczenie i doskonalenie wiedzy potrzebnej do udzielania wsparcia w kryzysie, aby udzielana pomoc mogła być świadczona w sposób bardziej efektywny.

➤ **Upowszechnianie wiedzy na temat interwencji kryzysowej**

Organizowanie warsztatów dla mieszkańców Tychów oraz upowszechnianie materiałów informacyjnych na temat interwencji kryzysowej ma na celu wyposażenie w wiedzę potrzebną do reagowania w sytuacji kryzysu oraz informowanie o dostępnych formach i miejscach udzielania pomocy.

➤ **Koordinowanie prac grup diagnostyczno- pomocowych Zespołu Interdyscyplinarnego**

W Tychach pracę grup diagnostyczno- pomocowych w związku z wszczęciem procedury „Niebieskie Karty” oraz w związku z zawiadomieniem o podejrzeniu stosowania przemocy organizują koordynatorzy grup diagnostyczno- pomocowych - pracownicy socjalni Ośrodka Interwencji Kryzysowej. W Ośrodku odbywają się posiedzenia grup i koordynowane są prace związane z udzielaniem wsparcia w związku z przemocą domową.

3. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach w celu efektywnego przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenia jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym realizuje na bieżąco cele zawarte zarówno w ustawie o pomocy społecznej jak również w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej i innych aktach prawnych regulujących pracę w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. Ważne miejsce w realizacji ww. zadań mają osoby, które zgodnie z ustawą wskazane zostały jako zobowiązane w przypadku powzięcia informacji o stosowaniu przemocy do podjęcia działań w tym wszczynania procedury „Niebieskie Karty” , jest to pracownik socjalny, asystent rodziny, psycholog, pedagog, terapeuta. Procedura pełni rolę interwencyjną oraz pozwala na diagnozowanie sytuacji rodziny oraz stopnia bezpieczeństwa osób pokrzywdzonych. Szczególną rolę w jej realizacji pełni jednak ”pracownik socjalny, którego zadaniem w sytuacji wystąpienia przemocy domowej jest zapewnienie bezpieczeństwa osoby doznającej przemocy , łagodzenie skutków przemocy i pomoc w rozwiązywaniu wynikających z niej problemów. W sytuacji wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” zadaniem pracownika socjalnego jest udział w grupie diagnostyczno- pomocowej i praca z osobą doznającą przemocy domowej w ramach indywidualnego planu pomocy, współpraca z dzielnicowym i innymi osobami zaangażowanymi w pomoc rodzinie. Praca polega między innymi na interwencji, w razie potrzeby udzieleniu schronienia, świadczeń finansowych w ramach ustawy o pomocy społecznej, informowaniu o możliwościach uzyskania pomocy socjalnej jak również pomocy psychologicznej. Ważnym elementem pracy pracownika socjalnego jest też ochrona dziecka doznającego przemocy domowej. Artykuł 12 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej pozwala pracownikowi socjalnemu w razie zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową zapewnić dziecku ochronę przez umieszczenie go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej dającej gwarancję zapewnienia dziecku bezpieczeństwa i należytej opieki, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub instytucjonalnej

pieczy zastępczej. Decyzję taką pracownik socjalny podejmuje wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także z lekarzem lub ratownikiem medycznym, lub pielęgniarką.

Rodziny, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, rodziny zagrożone wystąpieniem przemocy domowej jak również przeżywające trudności opiekuńczo wychowawcze mają możliwość skorzystania ze wsparcia Działu Pomocy Rodzinie i Dziecku, który powołany został w związku z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, realizuje też zadania ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. W oparciu o powyższe przepisy wsparcie kierowane jest do osób/rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze. Wśród dominujących problemów w obszarze opiekuńczo-wychowawczym są: zaburzone relacje rodzic-dziecko, niskie kompetencje wychowawcze rodziców/opiekunów, stosowanie przez nich metod wychowawczych graniczących z zachowaniami przemocowymi wobec dzieci, niezaspakajanie podstawowych potrzeb dzieci w tym ich zaniedbywanie. Celem świadczonych usług jest pomoc w przezwyciężeniu tych trudności poprzez: psychoedukację ukierunkowaną na podniesienie kompetencji rodzicielskich, wsparcie emocjonalne, informacyjne i pomoc w pokonywaniu trudności. Ww. cele realizowane są przez psychologa, pedagoga oraz asystentów rodziny. Praca z rodziną przeżywającą trudności opiekuńczo-wychowawcze realizowana jest w formie konsultacji indywidualnych i rodzinnych, warsztatów grupowych oraz pracy środowiskowej świadczonej przez asystentów rodziny. Spodziewanymi efektami ww. wsparcia są: poprawa sytuacji dziecka w rodzinie, zapobieganie zachowaniom agresywnym względem dzieci w rodzinie, poprawa relacji i komunikacji w rodzinie.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach podejmuje także działania skierowane do osób stosujących przemoc domową poprzez realizację programu korekcyjno-edukacyjnego oraz psychologiczno- terapeutycznego. Celem programów jest powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym jej stosowaniem, rozwijanie umiejętności samokontroli i współzycia w rodzinie, uznanie przez osobę stosującą przemoc domową odpowiedzialności za jej stosowanie. Ponadto w ramach programu podejmowane są działania zmierzające do kształtowania umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez używania przemocy, zdobycie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy domowej umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez używania przemocy. Program realizowany jest w ramach zajęć grupowych oraz indywidualnych. Zgodnie z zaleceniami dotyczącymi opracowania i realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na terenie województwa śląskiego (ostatnie z roku 2022) rekomenduje się, żeby czas trwania programu korekcyjno- edukacyjnego wynosił około 60 godzin, programu psychologiczno- terapeutycznego nie mniej niż 10 godzin. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej planuje całoroczną dostępność do ww. programów.

4. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach działań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej:

- wszczyna procedurę „Niebieskie Karty”,

- informuje o możliwościach podjęcia terapii w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom,
- informuje o możliwości udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym/ psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową,
- informuje o możliwości udziału w terapii grupowej dla osób doznających przemocy domowej
- powiadamia odpowiednie instytucji o istnieniu problemu przemocy domowej z równoczesną prośbą podjęcia stosownych działań wraz z monitorowaniem rodziny.

5. Komenda Miejska Policji w Tychach

W strukturach Komendy Miejskiej Policji (KMP) w Tychach istnieje Wydział Prewencji, którego funkcjonariusze są przede wszystkim głównymi realizatorami procedury „Niebieskie Karty”. Kierownik Rewiru Dzielnicowych jest członkiem Zespołu Interdyscyplinarnego, a policjanci Referatu Patrolowo-Interwencyjnego, pełnią służby zewnętrzne na terenie miasta Tychy i przeprowadzają interwencje dotyczące także przemocy domowej. Policjanci Rewiru Dzielnicowych Wydziału Prewencji również w ramach służby przeprowadzają interwencje dotyczące przemocy domowej, ale przede wszystkim uczestniczą w pracach grup diagnostyczno-pomocowych oraz realizują ustawowe obowiązki wynikające z udziału w tych grupach. Czynności w ramach prowadzonych postępowań przygotowawczych dotyczących przestępstw przeciwko rodzinie i opiece realizują policjanci Wydziału Kryminalnego Komendy Miejskiej Policji w Tychach. Ponadto zgodnie z przepisami, które weszły w życie z dniem 15 sierpnia 2023 r. policjanci mają możliwość wydać wobec osoby stosującej przemoc domową:

- nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia oraz zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia,
- zakaz zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej,
- zakaz kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej ,
- zakaz wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, i przebywania na tym terenie.

6. Kuratorzy Sądowi

W I Zespole Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonującym Orzeczenia w Sprawach Karnych w Sądzie Rejonowym w Tychach zatrudnionych jest 10 kuratorów zawodowych specjalistów, z którymi współpracuje 14 kuratorów społecznych. Kuratorzy realizują wyroki orzeczone w postępowaniach karnych, w tym między innymi w związku ze stosowaniem przemocy domowej. Kadra kuratorów zawodowych jest profesjonalnie przygotowana do pracy z osobami doznającymi i stosującymi przemoc, stale podnosi swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach i konferencjach. Kuratorzy społeczni czynności w terenie i dokumentację dozorową wykonują pod nadzorem kuratorów zawodowych, na których spoczywa odpowiedzialność podejmowania decyzji w prowadzonych sprawach. Kuratorzy zawodowi w razie konieczności kierują do Sądu wnioski w przedmiocie nałożenia na skazanych dodatkowych obowiązków w trybie art.72 kk (np. zobowiązania do uczestnictwa w

oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych) lub wnioski o zarządzenie wykonania zawieszanej kary pozbawienia wolności w trybie art.75 kk.

W II Zespole Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonującym Orzeczenia w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich w Sądzie Rejonowym w Tychach zatrudnionych jest 10 kuratorów zawodowych, z którymi współpracuje 70 kuratorów społecznych. Kuratorzy rodzinni prowadzą nadzory w sprawach opiekuńczych dotyczących ograniczenia władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi, wobec nieletnich oraz wobec osób zobowiązanych do podjęcia leczenia odwykowego. W każdej z tych kategorii spraw nadzorowani mogą być osobami stosującymi przemoc lub jej doznawać. Kuratorzy zawodowi i społeczni wykonują czynności w terenie, dokumentują prowadzenie nadzoru i działania, które w związku z tym podejmują. Kuratorzy społeczni pozostają w swojej pracy pod nadzorem kuratorów zawodowych, którzy informują Sąd, Prokuraturę lub Policję o sytuacjach podejrzenia występowania przemocy.

Ponadto kuratorzy pełniąc obowiązki służbowe nawiązują i rozwijają współpracę między instytucjami samorządowymi i organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą domową. Upowszechniają także informacje na temat możliwości i form uzyskania pomocy m.in. prawnej, psychologicznej, socjalnej. Na bieżąco rozdysponowują przekazane przez Urząd Miasta materiały edukacyjne, przekazują informatory osobom pokrzywdzonym. Kuratorzy współpracują ze środowiskiem lokalnym w związku z realizacją Krajowych i Gminnych Programów Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, są uczestnikami zespołów interdyscyplinarnych oraz grup diagnostyczno- pomocowych. Stale współpracują z realizatorami programu korekcyjno – edukacyjnego, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej (głównie pracownikami socjalnymi oraz asystentami rodziny), Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej, Policją, Prokuraturą Rejonową, placówkami terapeutycznymi, np. Poradnią Leczenia Uzależnień MENS SANA, Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz innymi instytucjami i stowarzyszeniami. W ramach Tygodnia Pomocy Ofiarom Przemocy osobom, które się zgłaszają, kuratorzy udzielają informacji i pomocy prawnej.

7. Sąd Rejonowy w Tychach

Do zasobów Wydziału II Karnego Sądu Rejonowego w Tychach należą sędziowie orzekający oraz pracownicy wydziału (kierownictwo, sekretarze sądowi oraz asystenci sędziego), którzy mają bezpośredni kontakt zarówno z osobami stosującymi przemoc domową jak i z osobami doznającymi przemocy.

Do zasobów rzeczowych natomiast należą niewątpliwie Kodeks Karny wskazujący wymiar oraz rodzaj kary, na który można skazać sprawcę przestępstwa oraz środki zapobiegawcze i karne. Wydział dysponuje również systemem informatycznym SAWA gdzie rejestrowane są wszystkie sprawy, z zaznaczeniem daty i rodzaju popełnionego przestępstwa, liczby oskarżonych, pokrzywdzonych, ich danych personalnych i innych szczegółowych informacji dotyczących sprawy – służący m.in. do gromadzenia danych statystycznych prowadzonych spraw. Ponadto w Biurze Obsługi Interesantów oraz sekretariacie Wydziału dostępne są broszury informacyjne dotyczące praw

pokrzywdzonych różnymi przestępstwami oraz programów profilaktycznych dla osób stosujących przemoc domową.

8. Placówki oświatowe

Często osobami pierwszego kontaktu, które dowiadują się o występowaniu problemu przemocy jest nauczyciel/wychowawca oraz pedagog szkolny. W ramach swoich zadań szkoły:

- realizują działania profilaktyczne kierowane do całej społeczności szkolnej mające na celu podnoszenie wiedzy prawnej z zakresu przemocy w rodzinie,
- realizują pogadanki i prelekcje dla uczniów i ich rodziców prowadzone przez wychowawców, pedagogów szkolnych, policję, straż miejską dotyczące konsekwencji wynikających ze stosowania przemocy domowej
- przekazują informację na temat procedury „Niebieskie Karty”,
- upowszechniają informacje na temat poradnictwa rodzinnego, prawnego, psychiatrycznego, pomocy psychologiczno - pedagogicznej,
- organizują spektakle profilaktyczne,
- współpracują z instytucjami działającymi w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

9. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

Poradnia udziela pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży oraz ich rodzicom. Osoby doświadczające przemocy domowej mogą znaleźć tutaj wsparcie konsultacyjne i terapeutyczne. W ramach poradnictwa uzyskać mogą wiedzę poszerzającą kompetencje i umiejętność szukania pomocy. Pracownicy poradni prowadzą także szereg działań profilaktycznych – zajęcia w klasach szkolnych, warsztaty dla rodziców rozwijające samoświadomość i umiejętności wychowawcze oraz komunikacyjne, grupy wsparcia.

10. Placówki ochrony zdrowia

Przedstawiciele ochrony zdrowia, będąc niejednokrotnie pierwszymi osobami, które dowiadują się o przemocy domowej zostali zobowiązani do uczestnictwa w podejmowaniu decyzji o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty”. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi. Przedstawiciele ochrony zdrowia przy pierwszym kontakcie mogą rozpoznać i zaobserwować urazy, które powstały w wyniku przemocy fizycznej lub zdiagnozować dolegliwości psychosomatyczne wskazujące na stosowanie przemocy psychicznej.

W dziedzinie pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:

- rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie gdy osoby doznające przemocy bądź świadkowie próbują to ukryć,

- przeprowadzanie rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- informowanie osób doświadczających przemocy o możliwościach szukania pomocy,
- informowanie na temat procedury „Niebieskie Karty”,
- wystawienie na prośbę poszkodowanego zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach,
- informowanie osób doznających przemocy domowej o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji, w przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub na prośbę poszkodowanych powiadamianie innych służb, np. pomocy społecznej, Policji, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa, np. śladów ciężkiego uszkodzenia ciała, podejrzanym oparzeń, wykorzystania seksualnego, powiadomienie organów ścigania.

11. NZOZ MENS SANA Ośrodek Pomocy Psychologicznej Profilaktyki i Leczenia Uzależnień

NZOZ MENS SANA prowadzi Poradnię Terapii Uzależnień oraz Oddział Dzienny Terapii Uzależnień. Pomoc udzielana jest bezpłatnie, w ramach umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia lub w ramach programów realizowanych na zlecenie Urzędu Miasta Tychy. Do ośrodka mogą zgłaszać się po pomoc osoby uzależnione i członkowie rodzin osób uzależnionych. Często są to osoby dotknięte przemocą domową lub same stosujące przemoc. Wśród osób uzależnionych są osoby zarówno z jednej, jak i z drugiej grupy. Co więcej, problematyka przemocy powtarza się pokoleniowo, pozostawia traumy w psychice, nierzadko wymagające dalszej psychoterapii.

W ramach ośrodka z profesjonalnej pomocy terapeutycznej mogą skorzystać zarówno członkowie rodzin osób uzależnionych doświadczający przemocy, jak i osoby uzależnione, które przemoc stosują. Oferowana pomoc to konsultacje indywidualne (psychologiczna, lekarska), wsparcie psychologiczne, założenie „Niebieskiej Karty”, współpraca z innymi instytucjami oraz programy terapeutyczne i treningi zachowań konstruktywnych, np. asertywności, radzenia sobie ze złością.

W NZOZ MENS SANA zatrudnionych jest 11 terapeutów (psychologów, specjalistów psychoterapii uzależnień, psychoterapeutów) oraz 2 lekarzy psychiatrów. Zespół terapeutyczny ośrodka stale podnosi swoje kompetencje uczestnicząc w licznych szkoleniach i konferencjach.

12. Stowarzyszenie „Trzeźwość Życia”

Stowarzyszenie „Trzeźwość Życia” w Tychach prowadzi działania dla osób doznających przemocy domowej w zakresie pomocy:

- psychologicznej dla osób dorosłych doświadczających przemocy,
- pedagogicznej dla dzieci doświadczających przemocy,

- prawnej z zakresu prawa rodzinnego, cywilnego i karnego.

Powyższe zadania realizowane są przez psychologa, prawnika oraz pedagoga. Konsultanci zajmujący się tematyką przemocy, jej mechanizmami, skutkami i długotrwałymi szkodami posiadają wieloletnie doświadczenie w tym obszarze i biorą udział w profesjonalnych szkoleniach. Zainteresowanie tą formą działalności jest bardzo duże i rośnie z roku na rok, co świadczy o tym, że zwiększa się świadomość zarówno osób doświadczających przemocy, które coraz częściej szukają pomocy i wsparcia, jak i najbliższego otoczenia tych osób, które również reaguje na przemoc.

13. Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miasta Tychy

Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miasta Tychy prowadzi działania informacyjno - edukacyjne w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Na stronie internetowej miasta pod adresem umtychy.pl/przeciwdzialanie-przemocy znajdują się m.in.: baza teleadresowa podmiotów prowadzących zadania z zakresu przemocy domowej, wykaz instytucji, do których można się zwrócić z prośbą o pomoc oraz publikacja *Informator Tyski – Przemoc* zawierający przydatne informacje mogące pomóc w sytuacji zetknięcia się z problemem przemocy. Informator został również wydany w wersji drukowanej i jest dostępny między innymi w miejskich instytucjach.

Począwszy od 2016 roku, Urząd Miasta Tychy uczestniczy w ogólnoświatowej kampanii *19 dni Przeciwko Przemocy i Krzywdzeniu Dzieci i Młodzieży*, którą zainicjowała szwajcarska fundacja Women's World Summit Foundation (WWSF). Celem kampanii jest budowanie prawidłowych postaw wobec przemocy i wyposażanie mieszkańców w narzędzia niezbędne do szukania pomocy, a jej symbolem jest pomarańczowa wstążka - znak sprzeciwu wobec działań krzywdzących dzieci i młodzieży. Co roku w okresie 1-19 listopada do akcji włączają się miejskie instytucje, placówki oświatowe oraz organizacje pozarządowe, prowadząc warsztaty, prelekcje, wykłady oraz działania profilaktyczne dla dzieci, młodzieży, rodziców czy nauczycieli.

Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia co roku organizuje również zjazdy profilaktyczne, podczas których odbywają się wykłady i warsztaty prowadzone przez ekspertów działających m.in. w obszarze przeciwdziałania przemocy, których celem jest przede wszystkim wzmacnianie oraz podnoszenie kompetencji zawodowych realizatorów Programu. Tematy poruszane podczas zjazdów to m.in.: przemoc rówieśnicza, cyberprzemoc, molestowanie psychiczne.

Dane służb, instytucji i organizacji pozarządowych mogących udzielić wsparcia osobom doznającym przemocy domowej

Tab. 11: Wykaz podmiotów prowadzących zadania z zakresu przemocy domowej

INSTYTUCJA	ZADANIA W ZAKRESIE PRZEMOCY DOMOWEJ
<p>Komenda Miejska Policji Tychy, al. Bielska 46 tel. 47 855 12 00 47 855 12 55 47 855 12 66 47 855 13 51</p> <p>Rewir Dzielnicowych fax 47 855 12 44</p> <p>dyzurny@tychy.ka.policja.gov.pl</p>	<ul style="list-style-type: none"> - interwencja - zatrzymanie sprawców przemocy domowej stwarzających zagrożenie dla życia bądź zdrowia - wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” - wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko osobie stosującej przemoc domową i podjęcie działań prewencyjnych. wydawanie nakazów i zakazów: <ul style="list-style-type: none"> - nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia oraz zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, - zakazu zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej, - zakazu kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej , - zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, i przebywania na tym terenie.
<p>Prokuratura Rejonowa w Tychach Tychy, ul. Wojska Polskiego 8 tel. 48 788 23 00</p> <p>tychy@katowice.po.gov.pl</p>	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie postępowań przygotowawczych z zakresie przemocy domowej - popieranie kierowanych w tych sprawach aktów oskarżenia przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego i kierowanie, w razie konieczności, środków zaskarżenia, - prowadzenie tzw. działalności „pozakarnej” - m.in. inicjowanie postępowań sądowych przed sądem rodzinnym i cywilnym, a dot. zwłaszcza uregulowania sytuacji małoletnich dzieci w rodzinach, gdzie stwierdzono wystąpienie przemocy domowej
<p>Ośrodek Interwencji Kryzysowej Tychy, ul. Nowokościelna 27 tel. 32 227 05 75 887 468 793</p> <p>oik@mops.tychy.pl</p>	<ul style="list-style-type: none"> - interwencja kryzysowa - pomoc psychologiczna dla osób doświadczających przemocy domowej - wsparcie w ramach pracy socjalnej - grupowe formy wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej - - schronienie dla osób doświadczających przemocy domowej i będących w innych kryzysach (hostel jest czynny całodobowo)
<p>Zespół Interdyscyplinarny w Tychach</p>	<ul style="list-style-type: none"> - diagnozowanie problemu przemocy domowej - efektywne podejmowanie działań pomocowych i interwencyjnych

<p>Tychy, ul. Budowlanych 59 tel. 32 323 22 41</p> <p>zi@mops.tychy.pl</p>	<p>w momencie zaistniałego problemu przemocy domowej</p> <ul style="list-style-type: none"> - powoływanie grup diagnostyczno- pomocowych - współdziałanie z innymi podmiotami przy rozwiązywaniu problemu i przeciwdziałaniu przemocy domowej - rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym
<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Tychy, ul. Budowlanych 59 tel. 32 323 22 61 32 323 22 62 32 323 22 63</p>	<ul style="list-style-type: none"> - praca socjalna i wsparcie zgodnie z ustawą o pomocy społecznej - wszczynanie procedury „Niebieskie Karty” - praca w ramach grup diagnostyczno- pomocowych na rzecz osób doświadczających przemocy domowej - realizacja programu korekcyjno – edukacyjnego oraz psychologiczno- terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową
<p>Stowarzyszenie „Trzeźwość Życia” Tychy, ul. Nałkowskiej 19 tel. 32 720 52 42 (pn.-pt. w godz. 10:00-16:00)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - bezpłatne konsultacje psychologiczne - bezpłatne konsultacje pedagogiczne dla dzieci i ich rodziców - bezpłatne konsultacje prawne - bezpłatne konsultacje dla osób z problemem uzależnienia od alkoholu i narkotyków oraz dla ich rodzin
<p>Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Tychy, al. Niepodległości 49 tel. 32 776 35 09</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” - informowanie o możliwościach podjęcia terapii w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom - informowanie o możliwości udziału w programie korekcyjno- edukacyjnym lub psychologiczno- terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową - informowanie o możliwości udziału w terapii grupowej dla ofiar przemocy w rodzinie - powiadomienie odpowiednich instytucji o istnieniu problemu przemocy w rodzinie z równoczesną prośbą podjęcia stosownych działań wraz z monitorowaniem rodziny
<p>NZOZ MENS SANA Ośrodek Pomocy Psychologicznej Profilaktyki i Leczenia Uzależnień Tychy, ul. Bukowa 20 tel. 32 327 51 83 605 637 072</p>	<ul style="list-style-type: none"> - konsultacja psychologiczna - konsultacja psychiatryczna - pomoc psychologiczna dla osób doświadczających przemocy domowej - terapia dla osób uzależnionych - terapia dla osób z problemem uzależnienia w rodzinie
<p>Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna Tychy, ul. Andersa 16 tel. 32 227 23 92 513 032 811 od 01.04.2024r. nowa siedziba Tychy, ul. Edukacji 102 Pawilon P.II</p>	<ul style="list-style-type: none"> - grupa wsparcia dla matek doświadczających przemocy - bezpłatne wsparcie dla dzieci i młodzieży do ukończenia szkoły ponadpodstawowej oraz ich rodziców doświadczających przemocy

<p>ppp@oswiata.tychy.pl ppptychy.edu.pl</p>	
<p>Placówki ochrony zdrowia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy domowej - przeprowadzanie rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania - wszczynanie procedury „Niebieskie Karty” - informowanie osób doznających przemocy domowej o możliwościach szukania pomocy - wystawienie na prośbę poszkodowanego zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach - informowanie osób doznających przemocy domowej o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji, w przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub na prośbę poszkodowanych powiadamianie innych służb np. pomocy społecznej, Policji, Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa, np. śladów ciężkiego uszkodzenia ciała, podejrzanych oparzeń, wykorzystania seksualnego, powiadomienie organów ścigania
<p>NIEBIESKA LINIA Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Całodobowa infolinia: 800 120 002 niebieskalinia@niebieskalinia.info</p>	<p>- wsparcie, pomoc psychologiczna, informacje o możliwościach uzyskania pomocy</p>
<p>Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży: 116 111 prowadzony przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę Działa całą dobę 7 dni w tygodniu www.116111.pl</p>	<p>Grupa dyżurujących pedagogów i psychologów pomaga dzieciom i młodzieży, rozmawiając o sprawach ważnych i trudnych w tym o doświadczaniu przemocy i innych niebezpiecznych sytuacjach</p>

(dane na październik 2023 r.)

V. Cele Programu

Cel główny:

Ograniczenie występowania zjawiska przemocy domowej poprzez zwiększenie skuteczności działań podmiotów realizujących zadania z obszaru przeciwdziałania przemocy domowej oraz łagodzenie szkód wynikających ze zjawiska przemocy domowej w Tychach.

Cele szczegółowe:

Cel 1: zwiększenie świadomości społecznej nt. przemocy domowej i sposobów jej przeciwdziałania oraz wzmocnienie postaw antyprzemocowych.

Cel 2: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą domową

Cel 3: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.

Cel4: rozwój kompetencji przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

VI. Adresaci Programu

Program skierowany jest do mieszkańców Tychów:

- 1) zagrożonych przemocą domową
- 2) dotkniętych przemocą domową
- 3) osób stosujących przemoc domową,
- 4) świadków przemocy domowej,
- 5) podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej
- 6) społeczności lokalnej.

VII. Realizatorzy Programu

- Zespół Interdyscyplinarny w Tychach,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach (MOPS), w tym Ośrodek Interwencji Kryzysowej (OIK),
- Komenda Miejska Policji,
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Sąd Rejonowy w Tychach,
- Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej,
- Prokuratura Rejonowa w Tychach,
- Placówki oświatowe, w tym Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Tychach (PPP),

- Placówki ochrony zdrowia, w tym: Megrez Sp. z o. o Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Tychach,
- NZOZ MENS SANA Ośrodek Pomocy Psychologicznej Profilaktyki i Leczenia Uzależnień,
- Organizacje pozarządowe działające w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej
- Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miasta Tychy,
- Inne podmioty.

VIII. Obszary, kierunki i działania Programu

Cel 1: zwiększenie świadomości społecznej na temat przemocy domowej i sposobów jej przeciwdziałania oraz wzmacnianie postaw antyprzemocowych.

l.p	Rodzaje działań	Wskaźniki	Realizatorzy
1.	<p>Prowadzenie kampanii społecznych/udział w kampaniach społecznych / innych inicjatywach na terenie miasta Tychy, które w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obalają mity i stereotypy na temat przemocy domowej - opisują mechanizmy przemocy domowej - promują metody wychowawcze bez użycia przemocy - promują działania służące przeciwdziałaniu przemocy domowej 	Liczba kampanii społecznych/inicjatyw	Wszyscy realizatorzy
2.	Opracowanie/rozdysponowanie/zamieszczanie materiałów informacyjno-edukacyjnych w tym m.in. informatorów, ulotek, artykułów/informacji w prasie/internecie dotyczących przemocy domowej, w tym o instytucjach i organizacjach działających na rzecz osób doznających przemocy domowej, jak i stosujących przemoc domową	Liczba i rodzaj opracowanych i rozdysponowanych/rozieszczonych materiałów informacyjno-edukacyjnych	Wszyscy realizatorzy
3.	Współpraca z organizacjami samorządowymi i pozarządowymi mająca na celu edukowanie mieszkańców na temat zjawiska przemocy domowej w ramach wspólnie realizowanych projektów.	Liczba i rodzaj zrealizowanych działań	Wszyscy realizatorzy
4.	Prowadzenie poradnictwa, warsztatów/ programów edukacyjnych mających na celu wzmocnienie kompetencji i metod opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy,	Liczba osób, którym udzielono porady Liczba warsztatów/programów edukacyjnych/ liczba osób uczestniczących	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna Miejskie Centrum Oświaty w tym szkoły i placówki oświatowe

			Organizacje pozarządowe
5.	Wspieranie/prowadzenie programów, działań edukacyjnych dla dzieci i młodzieży w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	<p>Liczba programów/działań skierowanych do dzieci i młodzieży.</p> <p>Liczba dzieci /młodzieży uczestniczących w programach /działaniach</p>	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej</p> <p>Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna</p> <p>Miejskie Centrum Oświaty w tym szkoły i placówki oświatowe</p> <p>Organizacje pozarządowe</p>

Cel 2: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą domową

	Rodzaje działań	Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego	<p>Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego</p> <p>Liczba osób/rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego</p> <p>Liczba utworzonych grup diagnostyczno- pomocowych</p> <p>Liczba posiedzeń grup diagnostyczno- pomocowych</p> <p>Liczba osób/rodzin objętych pomocą</p>	Zespół Interdyscyplinarny

		grup diagnostyczno- pomocowych	
2.	Realizacja procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty	<p>Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta– A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę</p> <p>Liczba kontynuowanych w danym roku procedur „Niebieskie Karty” wszczętych w latach poprzedzających rok sprawozdawczy</p> <p>Liczba rodzin objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”</p> <p>Liczba osób w rodzinach objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”</p> <p>Liczba osób doznających przemocy domowej objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”</p>	Zespół Interdyscyplinarny
3.	Realizowanie pomocy w formie poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego, pomocy w formie grup wsparcia lub innych form pomocy	Liczba osób objętych pomocą poszczególnymi formami poradnictwa	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej</p> <p>Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna</p> <p>NZOZ MENS SANA</p> <p>Organizacje pozarządowe</p>

4.	Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową pomocy w ośrodkach wsparcia oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej	Liczba miejsc w hostelu Ośrodka Interwencji Kryzysowej Liczba osób dotkniętych przemocą domową, które skorzystały z pomocy w ośrodkach interwencji kryzysowej, w tym pomocy w formie schronienia	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
5.	Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej	Liczba dzieci, którym zapewniono ochronę w sytuacji zagrożeniem życia lub zdrowia w związku z przemocą domową Liczba dzieci umieszczonych odpowiednio: u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
6.	Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową pomocy przez punkty konsultacyjne	Liczba punktów konsultacyjnych Liczba osób dotkniętych przemocą domową, które skorzystały z pomocy w punktach konsultacyjnych	Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Organizacje pozarządowe
7.	Monitoring pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą domową	Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” z uwagi na : - ustanie przemocy domowej i uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy domowej - brak zasadności podejmowania działań Liczba rodzin objętych monitoringiem po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”	Zespół Interdyscyplinarny

8.	Wzmacnianie ochrony dzieci dotkniętych przemocą domową w toku postępowania karnego poprzez przesłuchiwanie w przyjaznych pokojach przesłuchań	Liczba przyjaznych pokoi przesłuchań	Sąd Rejonowy
		Liczba dzieci przesłuchanych w przyjaznych pokojach przesłuchań	Komenda Miejska Policji

Cel 3: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.

I.p.	Rodzaje działań	Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Ewidencjonowanie podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują działania skierowane do osób stosujących przemoc domową a w szczególności realizujących programy korekcyjno-edukacyjne lub psychologiczno- terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową	Corocznie aktualizowana baza teleadresowa	Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia
2.	Przesyłanie informatorów zawierających aktualne bazy teleadresowe, o których mowa powyżej Prezesowi Sądu Rejonowego w Tychach, Prokuratorowi Rejonowemu w Tychach, Komendantowi Miejskiej Policji w Tychach dwa razy w roku do dnia 30 stycznia i do dnia 31 lipca	Przekazanie właściwym podmiotom aktualnego informatora w wersji elektronicznej	Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia
3.	Oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc domową, w tym w ramach procedury „Niebieskie Karty”	<p>Liczba osób objętych procedurą „Niebieskie Karty”, wskazanych jako osoby stosujące przemoc domową</p> <p>Liczba wszczętych postępowań przygotowawczych oraz odmów wszczęcia w sprawach związanych z przemocą domową</p> <p>Liczba zakończonych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą domową poprzez sporządzenie aktu oskarżenia</p> <p>Liczba zakończonych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą domową poprzez umorzenie postępowania.</p>	<p>Zespół Interdyscyplinarny</p> <p>Prokuratura Rejonowa w Tychach</p> <p>Komenda Miejska Policji</p>

4.	<p>Uniemożliwienie kontaktowania się osób stosujących przemoc domową z osobami dotkniętymi przemocą przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) wydanie wobec osoby stosującej przemoc domową nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia b) wydanie wobec osoby stosującej przemoc domową zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia c) wydanie wobec osoby stosującej przemoc domową zakazu zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej, d) wydanie wobec osoby stosującej przemoc domową zakaz kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej e) wydanie wobec osoby stosującej przemoc domową zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej ub artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy przebywania na tym terenie. f) zatrzymanie osób stosujących przemoc domową g) stosowanie przez prokuratora oraz występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc domową, środków zapobiegawczych, w szczególności w przedmiocie dozoru policji z zakazem kontaktowania się z osoba dotkniętą przemocą domową, a także nakazania opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazania zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, ewentualnie tymczasowego aresztowania h) występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób stosujących przemoc domową środków karnych lub probacyjnych polegających między innymi na obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach, kontaktowania się lub zbliżania do pokrzywdzonego, nakazie opuszczania wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazania zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia 	<p>Rodzaj zakazów/nakazów i liczba osób wobec których Policja wydała nakazy/zakazy</p> <p>Liczba zatrzymanych osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową</p> <p>Liczba osób wobec których prokuratura zastosowała środki zapobiegawcze</p> <p>Liczba złożonych przez prokuratora wniosków do sądu o zastosowanie środków zapobiegawczych</p> <p>Liczba podjętych przez sąd decyzji o uwzględnieniu wniosków prokuratora</p> <p>Liczba wniosków kuratorów sądowych o zastosowanie przez sąd środków probacyjnych na etapie</p>	<p>Komenda Miejska Policji</p> <p>Prokuratura Rejonowa w Tychach</p> <p>Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej</p> <p>Sąd Rejonowy w Tychach</p>
----	---	--	--

		postępowania wykonawczego	
		Liczba orzeczeń sądowych uwzględniających ww. wnioski w postępowaniu wykonawczym	
5.	Działanie służb w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie	<p>Liczba wniosków kuratorów sądowych do sądu o zarządzenie wykonania warunkowo zawieszonej kary pozbawienia wolności albo o odwołanie warunkowego zwolnienia</p> <p>Liczba wniosków o nałożenie obowiązków uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych na podstawie art. 72 par. 1 pkt 6b ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny</p> <p>Liczba wniosków prokuratora do sądu o zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności albo o odwołanie warunkowego zwolnienia wobec skazanego za tego rodzaju przemoc, naruszającego ponownie porządek prawny w postaci stosowania przemocy domowej</p>	<p>Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej</p> <p>Prokuratura Rejonowa w Tychach</p>
6.	Składanie wniosków o wszczęcie postępowania wobec podopiecznych podejrzanych o stosowanie przemocy domowej	Liczba wniosków	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej
7.	Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych/ programów psychologiczno- terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową	Liczba edycji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych/ programów psychologiczno- terapeutycznych	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej</p> <p>Inne podmioty</p>
8.	Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc domową w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych/psychologiczno- terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową	<p>Liczba uczestników programów</p> <p>Liczba osób, które ukończyły programy</p>	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej</p> <p>Inne podmioty</p>

9.	Badanie skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych kierowanych do osób stosujących przemoc domową poprzez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ukończeniu programu	Liczba osób stosujących przemoc domową, które po ukończeniu programu powróciły do zachowań przemocowych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
10.	Opracowanie i realizacja oddziaływań edukacyjnych lub/i wspierających dla osób stosujących przemoc domową, które ukończyły programy korekcyjno- edukacyjne lub psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową	Rodzaj realizowanych oddziaływań Liczba uczestników	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Inne podmioty

Cel 4: rozwój kompetencji przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej

	Rodzaje działań	Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Realizacja wsparcia dla osób pracujących z osobami dotkniętymi przemocą domową i z osobami stosującymi przemoc domową , w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia	Rodzaj i liczba osób uczestniczących w formach wsparcia	Wszyscy realizatorzy
2.	Organizacja szkoleń/konferencji dla realizatorów Programu	Liczba szkoleń / konferencji Liczba uczestników	Wszyscy realizatorzy
3.	Udział w szkoleniach/ konferencjach w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej	Liczba szkoleń/ konferencji Liczba osób uczestniczących	Wszyscy realizatorzy

IX. Monitoring i sprawozdawczość

Monitoring Programu będzie polegał na gromadzeniu informacji o działaniach podejmowanych przez wszystkie podmioty i organizacje uczestniczące w jego realizacji. Realizatorzy Programu będą przygotowywać raporty i przekazywać je do Zespołu Interdyscyplinarnego w Tychach w terminie do dnia 31 stycznia za rok poprzedni, celem sporządzenia rocznego sprawozdania z realizacji Programu. Roczne sprawozdanie będzie przedkładane Prezydentowi Miasta w terminie do dnia 15 marca.

X. Finansowanie Programu

Źródłem finansowania zadań zawartych w *Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2027* będą w szczególności środki własne gminy, w tym wpływy z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Zadania Programu mogą być również finansowane ze środków zewnętrznych, m.in. w ramach dotacji konkursowych czy programów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

XI. Informacja o tworzeniu Programu

Program został opracowany przez Miejski Zespół Interdyscyplinarny w Tychach przy współpracy Wydziału Spraw Społecznych i Zdrowia oraz podmiotów działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. Konsultacje społeczne dotyczące projektu „Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2027” odbyły się w oparciu o Uchwałę Nr 0150/XLVI/1036/10 Rady Miasta Tychy z dnia 26 sierpnia 2010 roku w sprawie: szczegółowego sposobu konsultowania z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji oraz Uchwałę nr XXXII/617/21 Rady Miasta Tychy z dnia 28 października 2021 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami miasta Tychy.